

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Der er i udvalgets betænkning over denne sag gjort indstilling om, at udvalget vedbliver at bestå indtil samlingens slutning. Dersom ingen udtaler sig herimod, vil jeg betragte dette som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring i lov for Grønland om indførselsafgifter m. v.

(Første behandling findes i tidenden sp. 1797, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 209).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Peter Nielsen: Jeg anbefaler de af den højtærede Grønlandsminister stillede ændringsforslag, der vil bevirke, at det er alkoholprocentens størrelse, der er afgørende for, hvor stærkt de enkelte vinsorter skal beskattes.

Der er under udvalgsarbejdet af det ærede medlem hr. Vivike fremsat den tanke, at man skulle undlade disse afgiftshøjelser og lade statskassen yde det beløb, som disse afgifter skulle indbringe, f. eks. ved at refundere 80 pct. af de grønlandske socialudgifter. Der er intet krav, endsige noget ønske fra grønlandsk side om noget sådant; man ønsker selv at klare problemerne gennem disse øgede afgifter, og det er al ære værd. Det må selvfølgelig på dette

område som på alle andre være idealet, at grønlandske og danske forhold bliver hinanden mere lig, så at vi efterhånden undgår specielle grønlandske love og sådan, at vedtagne love, også skattelove, gælder for hele det danske rige.

Jeg skal dog ikke genoptage diskussionen fra første behandling, men kun i anledning af det ærede medlem hr. Vivikes forslag sige, at det ikke er den måde, man fremmer ligestillingen mellem grønlandere og andre danskere på. Grønlanderne ønsker ikke denne form, og derfor kan jeg også roligt på mit partis vegne afvise det.

Jeg anbefaler i øvrigt de stillede ændringsforslag og lovforslagets overgang til tredje behandling.

N. Chr. Christensen: Jeg skal på mit partis vegne anbefale de af ministeren stillede ændringsforslag. Den tanke, der er fremsat af repræsentanten for socialistisk folkeparti, kan vi ikke gå ind for.

Ninn-Hansen: Mit parti kan støtte lovforslagets gennemførelse, og jeg vil gerne takke den højtærede minister, fordi han har ladet foretage den undersøgelse, jeg anmodede om ved første behandling, nemlig en undersøgelse af, om landsrådet står bag dette lovforslag. Det er klart blevet tilkendegivet gennem den telegramudveksling, der er omtalt, at det er tilfældet. Det er derfor også vanskeligt at forstå de bemærkninger, det ærede medlem hr. Vivike har fremsat i betænkningen om, at han ud fra ønsket om at hjælpe underudviklede lande og i særdeleshed Grønland mener, at man skal fritage grønlanderne for den byrde, der pålægges dem ved disse afgifter. Når landsrådet selv anbefaler lovforslaget, er det for mig ganske klart, at landsrådet altså mener, at det er en fornuftig måde for dem at tilrettelægge økonomien på. Det har ikke noget at gøre med spørgsmålet om, hvorvidt man først og fremmest ønsker at støtte Grønland. Vi har jo ved flere lejligheder i diskussionen om de underudviklede

[Ninn-Hansen.]

lande fremhævet, at vi mente, at man i første række må støtte Grønland, og det agter vi også at gøre på andre områder, men her følger vi et ønske fra det grønlandske landsråd.

Axel Sørensen: Da vort partis ordfører i denne sag, det ærede medlem hr. Aage Fogh, for tiden har orlov, skal jeg på det radikale venstres vegne anbefale de af ministeren stillede ændringsforslag.

Måden, hvorpå man skulle skaffe det fremkomne underskud ud af verden, har været drøftet under udvalgsbehandlingen, og socialistisk folkeparti har fremsat tanker om, at statskassen skulle bidrage med et tilskud. Derimod har flertallet ment, at den foreslåede form med en afgiftsforhøjelse bl. a. for de stærke drikke, der kunne medvirke til at formindske underskuddet, var at foretrække. Det kan vi tilslutte os, og vi kan derfor anbefale lovforslaget og de stillede ændringsforslag til vedtagelse.

Vivike: I Danmark igangsættes nu en storstilet indsamling til underudviklede områder, og det er godt. Beløbet skal gå til Asien og Afrika, og så vidt jeg har forstået, vil statskassen lægge en krone til hver indsamlet krone. Alle folketingets partier går ind for dette, selv om det vil koste statskassen mange, mange millioner. Det er godt, og det er også godt, at hjælpen skal være hjælp til selvhjælp.

Men det er ikke godt, det er dårligt, det er forkert, at man i samme øjeblik giver vort eget underudviklede område, vort forsømte barn Grønland, en hjælp til selvhjælp ved at gennemføre et lovforslag, der ikke koster os en eneste øre, men lægger øgede byrder på den mest forarmede del af Danmarks befolkning, grønlænderne. Forarmede er de ikke, fordi de som nogle påstår, er dovne, sløve eller fordrukne; den påstand tåler ikke at blive konfronteret med virkeligheden. Nu skal jeg indrømme, at det, jeg kender mest til, er Nordgrønland. Beboerne dér er eminent dygtige, men i en nådesløs kamp med naturkræfterne, sådanne naturkræfter, at skulle danske hernefra leve af sælfangst deroppe, så blev det ikke sælerne, der døde af det.

Jeg indrømmer blankt, at Danmark gør

noget for Grønland, men det betragter jeg som afbetaling på en gammel gæld af uhyre størrelse.

En grønlænder på ca. 40 år viste mig sit barndomshjem, en tørvehytte, et rum på 4 gange 4 m. Her boede forældrene med deres 15 børn; da der ikke kunne ligge 17 på briksen, måtte nogle sove på gulvet. Alle børnene fik tuberkulose, 4 af dem døde. Hvad, spurgte jeg ham, gjorde myndighederne dengang, når børn fik tuberkulose? Ingenting, svarede han. Som jeg stod dér i hytten, blev jeg trist til mode og forlod stedet med en følelse af skam.

Nu er det anderledes. Hvad der gøres for sygdomsbekæmpelse, har min fulde anerkendelse og absolutte respekt.

Dette lovforslag er fremsat, fordi den grønlandske landskasse mangler midler til at bestride sine sociale udgifter. De afgiftsforhøjelser, forslaget indeholder, vil, hvis forbruget ikke går ned, indbringe 2,5 mill. kr. årlig. Landskassen mangler 4 mill. kr. årlig; resten skal så dækkes af formuen, så længe den holder.

Andre end jeg kan se, at forslaget ikke rummer nogen ideal løsning. Således siger det ærede medlem hr. Rosing ved lovforslagets første behandling — Folketings-tidende 1961-62 sp. 1809 —

„For mig er en nyordning på det sociale lovgivningsområde og dermed en aflastning af landskassen at foretrække fremfor den forhøjelse af indførselsafgifterne, som det foreliggende forslag går ud på.“ Længere nede, samme spalte, siger det ærede medlem hr. Rosing:

„Denne påtænkte ordning ville også medføre, at invalider, aldersrentenydere o. lign. ville få større hjælp og deres kår betydeligt forbedret, hvilket har været meget tiltrængt allerede i flere år, men en sådan ordning kræver grundig forberedelse, og det må tage sin tid, før en ny lov eller nye love kan vedtages og føres ud i livet. Jeg ser derfor ingen anden udvej end at anbefale lovforslaget til gennemførelse.“

Formanden: Det er nødvendigt, at der er mere ro i salen under forhandlingen.

Vivike: Heroverfor svarer den højtærede minister for Grønland — det står sp. 1811 —:

[Vivike.]

„Det er rigtigt, som det ærede medlem hr. Rosing sagde, at landskassens indtægter af indførselsafgifterne ikke længere kan slå til til dækning af udgifterne til de opgaver inden for den sociale for-
sorg i Grønland, som efterhånden fore-
ligger for landsrådet. Det kan måske siges, at vi er ved at være ved grænsen af, hvad man ad den vej kan få ind, når der skal drages sammenligninger med øvrige priser i Grønland og priserne på de samme varer hernede.“

Nu sagde det ærede medlem hr. Peter Nielsen, at der var intet ønske fra Grønlands side i retning af det, som min idé går ud på, men det er ikke til 100 pct. rigtigt. Jeg ved, det er rigtigt, at landsrådet er gået ind for en forhøjelse af afgifterne; men kunne det under de givne forhold gøre andet? Sagens gang er den, at landsrådet på sit møde i sommer kunne se, at indtægterne ikke mere kunne klare udgifterne, og landskassens indtægter har hele tiden været baseret på indførselsafgifter. Så er det ikke mærkeligt, at man foreslår disse afgiftsforhøjelser. Der var dog ikke enstemmighed. Et landsrådsmedlem holdt på, at man under ingen omstændigheder kunne forhøje afgifterne, da befolkningen ikke kunne bære den dermed følgende økonomiske byrde. Refusion fra staten var ikke inde i billedet, så det kunne landsrådet ikke tage stilling til. Afgiftsforhøjelsen kom til behandling her i tinget, hvor jeg efter første behandling meddelte, at jeg ikke kunne medvirke til lovforslagets fremme, og at hvis ikke andre ville, måtte jeg foreslå refusion af landskassens sociale udgifter. Det tog den højtærede minister for Grønland hensyn til, idet han meddelte landshøvdingen, at sådan noget var under opsejling. Så vidt jeg ved, forelagde man telegrafisk landsrådsmedlemmerne udtalelsen fra landshøvdingen og bad om deres stilling. De fastholdt flertalsindstillingen fra landsrådsmødet. Der er altså tale om de landsrådsmedlemmer, der befinder sig i Grønland. Ministeren holdt et møde med de tre medlemmer af landsrådets forretningsudvalg, der opholder sig her i byen, og forelagde dem landshøvdingens udtalelse. Det ene forretningsudvalgsmedlem gik blankt ind

for refusionsordningen i stedet for forhøjelse af afgifterne. De to andre var ikke negativt indstillet over for tanken, men endte med at holde fast ved landsrådets flertalsbeslutning.

Jeg synes, den højtærede minister har optrådt korrekt og praktisk, og jeg vil under ingen omstændigheder bebrejde de landsrådsmedlemmer, der har taget samme stilling nu som på landsrådsmødet, noget som helst. Jeg er bare af den mening, at vi ikke kan lægge større byrder på den grønlandske befolkning. Vi refunderer fra statens side her i Danmark en meget stor del af kommunernes sociale udgifter. På samme måde må vi refundere landskassens og dermed kommunernes sociale udgifter i Grønland.

Min mening er i modsætning til den højtærede ministers, at vi ikke er ved at være ved grænsen, men er ved grænsen af, hvad landskassen kan klare af sociale udgifter og andre udgifter med de afgifter, der kommer ind. Jeg mener ikke, at det behøver at tage så lang tid at forberede en sådan lovgivning. Socialistisk folkeparti vil i første omgang indskrænke sig til at opfordre den højtærede minister for Grønland til her i tinget at fremsætte forslag om, at den danske stat refunderer den grønlandske landskasse dens udgifter til sociale formål med 80 pct. Det vil med de nuværende udgifter årlig beløbe sig til 2,6 mill. kr., betydeligt mindre end Danmark bruger til militærudgifter pr. dag.

Jeg er blevet mødt med den påstand, at så ville landsrådet rutte med pengene, men jeg har så megen tillid til landsrådet, at jeg ved, det gør man ikke. I øvrigt skal de fortsat betale 20 pct. af de sociale udgifter selv og ydermere bestride de øvrige udgifter til 100 pct.

Da jeg var i Grønland, fik jeg det indtryk, at det ville gavne Grønlands udvikling, om landsrådet fik flere midler i hænde, og det får landsrådet ved en refusionsordning.

Socialistisk folkeparti fraråder altså gennemførelse af det foreliggende lovforslag og viser en anden vej, der er langt bedre for vore grønlandske landsmænd og for udviklingen i Grønland.

Birthe Wetlesen: Mit parti kan stemme for ændringsforslagene nr. 1 og 2 i betænk-

[Birthe Wetlesen.]

ningen. Vi kan kun støtte bestræbelserne for at begrænse forbruget af de stærke alkoholiske drikke i Grønland.

Ændringsforslag nr. 2 er vel simpelt hen en nødvendighed. Tiden er øjensynlig løbet lidt fra ministeren, så lovens ikrafttræden bliver udsat i 2 måneder.

Ministeren for Grønland (Mikael Gam): Jeg takker de ærede ordførere for deres positive indstilling til lovforslaget og for tilslutningen fra de fire partiers ordførere.

Til det ærede medlem hr. Vivike vil jeg sige, at landsrådet jo er gået stærkt ind for, at det forslag, landsrådet vedtog i sommer, skal fastholdes, selv om en anden vej måske kunne være farbar, netop fordi vi står over for reformer på det økonomiske område i Grønland gennem arbejdet i Grønlandsudvalget af 1960, og det, det ærede medlem hr. Vinike her foreslår, er vist lige på kanten af, hvad vi kan forvente fra dette udvalgs side. Det vil derfor være en betænkelig sag at stille forslag om refusion af udgifter, som man hidtil har ladet afholde af landskassen. Vi mener, at landsrådets indstilling skal følges, og jeg agter derfor ikke at fremsætte forslag om refusion fra statskassen af de ca. 2,6 mill. kr. Men senere mener jeg at vi i høj grad må have dette spørgsmål taget op, for selvfølgelig er der en grænse for, hvor langt man kan gå på dette punkt.

Det er rigtigt, som det ærede medlem fru Birthe Wetlesen sagde, at der er gået et par måneder med lovforslagets behandling, men det var nødvendigt, når vi skulle have disse forhold nøjere undersøgt. Der er trods telegrafanlæg langt til Grønland og lange afstande deroppe, så der har altså måttet medgå disse 2 måneder.

Vivike: Ja, det kan være udmærket at henvise til Grønlandsudvalget af 1960, men medens græsset gror, kan der ske så meget, og der er sagt til mig i Grønlandsudvalget, at udvalget ikke sådan pludselig kan gennemføre et eller andet; det må det lade ministeriet eller folketinget om. Men i Grønlandsudvalgets kommissorium er jo netop nedfældet tanken om at indføre refusion for sociale udgifter i Grønland, så der kan ikke ske noget som helst, og der

rives intet brudstykke ud af noget mønster ved at gøre det nu. Det er muligt, at man med det, der ligger i kommissoriet, har ment, at det først skulle ske engang, når man har indført personskat i Grønland. Det vil imidlertid set med mine øjne være mange år, før noget sådant kan lade sig realisere, da det er selv guderne umuligt at pille hår af en skaldet. Herved er man skattefri, hvis ens skattepligtige indtægt ikke ligger over 5 800 kr.; indtægten for det store flertal af grønlændere ligger under denne grænse, og vi kan da vel ikke tænke på at have en lavere bundgrænse for grønlænderne end for andre danskere. Derfor kan jeg ikke se, at der er noget som helst i vejen for, at man gennemfører et forslag som det, jeg altså ønsker at ministeren snarligt vil fremsætte her i tinget.

Birthe Wetlesen: Jeg vil tillade mig at spørge den højtærede Grønlandsminister, om de uafhængige er medregnet i de fire partier, der kunne tilslutte sig lovforslaget — jeg mener, der var fem.

Ministeren for Grønland (Mikael Gam): Jeg giver det ærede medlem fru Birthe Wetlesen min uforbeholdne undskyldning. Jeg takkede først de fire såkaldte gamle partier, og da jeg derefter skulle svare de to øvrige ærede ordførere, som havde lidt mere at sige, havde lidt imod forslaget og havde stillet nogle spørgsmål, ja, så kom jeg rent ud sagt til at glemme at sige tak. Tak, fru Wetlesen.

Formanden: Må jeg gøre opmærksom på, at der ikke kan tales direkte til medlemmerne.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag nr. 1, § 1, således ændret, § 2, ændringsforslag nr. 2 og § 3, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør

[Formanden.]

indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til statsministeren og indenrigsministeren af Aksel Larsen, O. Mathiasen og Morten Lange.

„Statsministeriet har til alle husstande udsendt en pjece med titlen „Hvis krigen kommer“.

Mener regeringen, at de råd og de anvisninger på beskyttelsesforanstaltninger, der i denne pjece gives befolkningen, er af reel værdi i tilfælde af, at Danmark udsættes for krigshandlinger?“

Ordføreren for forespørgerne (Aksel Larsen): Det er sjældent, en offentlig tryksag vækker så megen diskussion og bliver udsat for så megen kritik som den af statsministeriet til alle landets husstande udsendte, af civilforsvarsstyrelsen affattede pjece „Hvis krigen kommer“.

Det hav af kritiske, henholdsvis forsvarende artikler, den samlede presse har aftrykt, har lige så lidt som offentlige diskussioner mellem sagkyndige i radio og på møder skabt klarhed over, om de råd og anvisninger, der i pjecen gives befolkningen, har nogen værdi for denne, eller om det i det hele taget har været forbundet med nogen nyttevirkning, at staten har bekostet og udsendt denne pjece. Det må være ønskeligt, at regeringen får lejlighed til i folketinget at give redegørelse for sit syn på disse spørgsmål. Da pjecen nok er udsendt af statsministeriet, men udarbejdet af civilforsvarsstyrelsen, har forespørgerne anset det for rigtigt gennem forespørgslens formulering at give såvel den højtærede statsminister som den højtærede indenrigsminister anledning til her at fremkomme med udtalelser.

De for pjecens indhold ansvarlige regner vel desværre rigtigt med, at en mulig ny storkrig må blive en krig, hvor de værste ødelæggelsesvåben, menneskene endnu har konstrueret, kernevåbnene, vil blive taget i brug. De regner med, at hvis Danmark

bliver krigsdeltager, kan vort land blive direkte udsat for atom- eller brintvåbenbombardement, og at faren i hvert fald er meget stor for, at sådanne bomber nedkastes nær dansk territorium. De regner med, at angrebet kan komme overraskende, ja, endda uvarslet, og regner naturligvis med, at også andre krigsvåben kan og vil blive taget i brug. Ud fra denne vurdering har de så udarbejdet de råd, de med hele regeringens autoritet giver befolkningen.

Det er vel uundgåeligt, at en sådan pjece må virke opskræmmende på mange mennesker, selv om dens hensigt er at berolige med forsikringer om, at det ikke er vanskeligt, i hvert fald ikke uoverkommeligt, for den enkelte at skaffe sig sådan beskyttelse, at kun de, der befinder sig direkte på eksplosionsstedet eller i dets nærmeste omegn, vil være udsat for dødelig fare. Som pjecen er affattet, vil vel de fleste læsere af den enten opfatte det som umuligt at følge dens anvisninger eller også danne sig det indtryk, at også om man skulle være i stand til at gøre det, så giver det ingen beskyttelse af virkelig værdi.

Det fremgår af pjecen, at hvis man ikke befinder sig i meget solid og veludstyret dækning, har man ingen muligheder for at overleve den umiddelbare radioaktive stråling fra en kernevåbeneksplosion, der kommer overraskende. Her trøstes man med, at denne strålingsdræbende virkning hovedsagelig er begrænset til det område, der alligevel ødelægges totalt af varme- og trykbølgen. Da dette område ved sprængning af, hvad man vel desværre nu må kalde en mellemstor bombe, har en diameter på over 30 km, vil man forstå, at hvis det drejer sig om en større by — for slet ikke at tale om hovedstaden — så må de på forhånd, trods alle beskyttelsesforanstaltninger, prisgivne mennesker tælles i ti- eller hundredtusinder.

For om muligt at beskytte sig mod selve eksplosionens middelbare virkninger og i hvert fald mod strålingen fra det radioaktive nedfald anbefales det at bygge eller indrette beskyttelsesrum. Til disse stiller man det primære krav, at de skal have så tykke mure og tag eller dæk, at den radioaktive stråling udefra nedsættes til en hundrededel. Allerede her studser man: en hundrededel af hvad? Er det ligegyldigt,